

Шармагій Ю.В.,
студентка,
Інститут аеропортів,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Нашинець-Наумова А.Ю., к.ю.н.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ПОЛЬОТІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ

Важливість міжнародного повітряного простору, а також національного повітряного простору полягає в його інтенсивному використанні в транспортних цілях, що об'єктивно потребує точної регламентації такої діяльності як на національному, так і міжнародному рівні й обумовлює розробку технічних вимог до неї. На міжнародному рівні необхідно було регламентувати регулярні, транзитні польоти повітряних суден, спільні міжнародні польоти з території однієї на територію іншої держави, із транзитом через територію третьої держави або без такого з використанням міжнародного повітряного простору. У цих цілях у 1944 році в Чикаго була укладена Конвенція про міжнародну цивільну авіацію і створена універсальна міжнародна міжурядова організація – Міжнародної цивільної авіації (ІКАО). Мета і завдання цієї організації – регламентація міжнародних польотів цивільних повітряних суден у міжнародному і національному повітряному просторах із метою забезпечення їхньої ефективності і безпеки. Чиказька конвенція поклала початок формуванню нової галузі міжнародного права – міжнародного повітряного права – сукупності і системи норм, що сто регулюють діяльність міжнародної цивільної авіації. Але міжнародне повітряне право – це і система міжнародно-правових норм, що регулюють, зокрема, правове положення національних фізичних і юридичних осіб, що займаються повітряними польотами, крім того, воно містить у собі визначені положення, що передбачають цивільно-правову відповідальність цих осіб. До повітряного права також входять різноманітні і численні настанови технічного характеру, що польотів повітряних суден і маршрутів таких польотів. Вони розробляються відповідно до передбаченої процедури, головним чином у рамках ІКАО, і стають обов'язковими для виконання в силу встановлюючої такий обов'язок міжнародно-правової норми. Назвемо основні договори в сфері міжнародного повітряного права, прийняті під егідою ІКАО: (І) Договори чиказької системи: – Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чикаго, 1944 рік); – Статут міжнародної організації цивільної авіації (Чикаго, 1944 рік); – Угода про транзит міжнародними

повітряними лініями, "про дві свободи повітря" (Чикаго, 1944 рік); – Про міжнародний повітряний транспорт, "про п'ять свобод повітря" (1944 рік); – Договір про відкрите небо 1992 року. (2) Договори варшавської системи: – Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Варшава, 1929 рік і Гаазький протокол до цієї конвенції 1955 року); – Конвенція про відповідальність авіаперевізника на міжнародних лініях (Варшава, 1929 рік); (3) Договори римської системи: – Конвенція про збитки, завдані іноземному повітряному судну і третім особам на поверхні (Рим, 1952 рік); – Додатковий протокол до конвенції 1952 року (Рим, 1978 рік); (4) Договори про незаконне втручання в діяльність цивільної авіації: – Конвенція про злочини і деякі інші дії на борту повітряного судна (Токіо, 1963 рік); – Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаага, 1970 рік); – Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреаль, 1971 рік і Додатковий протокол до неї 1978 року). Відповідно до цих документів розроблені і застосовуються принципи міжнародного повітряного права: – свободи польотів у міжнародному повітряному просторі; – поваги суверенітету держави над її повітряним простором; – визнання національності судна на основі його реєстрації; – забезпечення безпеки міжнародних повітряних сполучень; – захисту повітряних суден від актів незаконного втручання; – відшкодування збитків, завданих повітряним суднам. Оскільки основним джерелом сучасного міжнародного повітряного права є Чиказька конвенція 1944 року, необхідний її більш детальний аналіз. Конвенція, відповідно до її заголовка, присвячується діяльності міжнародної цивільної авіації, але фактично її положення істотно ширше і стосуються здійснення будь-яких міжнародних польотів, а також будь-якої діяльності держав за межами їхньої національної юрисдикції, її учасниками є, за деякими винятками, усі держави світу. Конвенція, відповідно до її статті 3, "застосовується тільки до цивільних повітряних суден і не застосовується до державних повітряних суден", якими є повітряні судна, використовувані на військовій, митній і поліцейській службах. Але в той же час ніяке державне повітряне судно не здійснює польоту над територією іншої держави і не здійснює на ній посадки, крім як із дозволу, наданого спеціальною угодою або іншим чином, і відповідно до її умов. Регулярні міжнародні повітряні сполучення (міжнародні польоти), регульовані Чиказькою конвенцією, не можуть здійснюватися над територією або на території держави-учасниці інакше ніж зі спеціального дозволу або з іншої санкції цієї держави. Частіше усього такий дозвіл дається шляхом укладання відповідних міжнародних угод. Проте, держави-учасниці Кон-

венції погодилися, що повітряні судна інших держав, не зайняті в регулярних повітряних сполученнях, мають право при дотриманні положень Конвенції здійснювати польоти на їхню територію або транзитні безпосадочні польоти через їхню територію без одержання попереднього дозволу. Конвенція також заснувала Міжнародну організацію цивільної авіації (ІКАО), докладно визначивши у статті 44 її цілі і задачі. У їхньому числі: – забезпечувати безпечний і упорядкований розвиток міжнародної цивільної авіації в усьому світі; – сприяти безпеці польотів у міжнародній аеронавігації. Забезпечення безпеки міжнародних польотів є однією з найголовніших цілей міжнародного повітряного права. Ця мета досягається шляхом розробки заходів, що стосуються технічної надійності авіаційної техніки, аеропортів та інших засобів, використовуваних у міжнародній аеронавігації, що входить до завдання ІКАО і складає зміст прийнятих нею регламентів, а також шляхом установлення правил і регламентів, що стосуються польотів і маневрування повітряних суден. Вона також досягається шляхом укладання міжнародних конвенцій з ініціативи ІКАО про незаконні акти, спрямовані проти безпеки повітряного судна і осіб або майна, які знаходяться на його борту.

Література:

1. Сирийчик Т. Ю. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу / За ред. Марчіна Свенціцькі. – К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. – 102 с.
2. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію. – Чикаго, 07.12.1944: документ ІКАО (Doc ІКАО 7300) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 40. – С. 2667.
3. Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень. – Монреаль, 28 травня 1999 року // Офіційний вісник України. – 2009. – № 33. – 15 травня. – С. 1163.

УДК 347.823.213(043.2)

Шевченко О.С.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Розум І.О., асистент

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ З АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Авіаційна безпека являє собою комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність. До основних завдань в цій сфері віднесено, зокрема, (з урахуванням правових приписів статті 8 Закону України "Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації") розроблення вимог щодо рівня кваліфікації та професійної підготовки авіаційного персоналу з питань авіаційної безпеки. Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 18.06.2007 р. № 508, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05.07.2007 р. за № 769/14036, затверджено Програму підготовки персоналу з авіаційної безпеки. Метою розроблення даної Програми було впровадження вимог щодо підготовки авіаційного персоналу служб авіаційної безпеки, а також авіаційного персоналу, що має відношення до авіаційної безпеки, у відповідності до стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації та Європейської конференції цивільної авіації. Програма становить відповідні вимоги та рекомендації стосовно підбору персоналу, змісту програм навчання, підготовки авіаційного персоналу в галузі авіаційної безпеки авіаційних суб'єктів цивільної авіації України, а також критерії його сертифікації на підставі вимог Повітряного кодексу України та Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації [2].

Програма являється обов'язковою для юридичних осіб, які здійснюють підбір, підготовку, сертифікацію авіаційного персоналу служб авіаційної безпеки та авіаційного персоналу, що в своїй виробничій діяльності має відношення до авіаційної безпеки, в авіаційних суб'єктах цивільної авіації, зареєстрованих на території України, незалежно від форм власності та відомчої підпорядкованості. Програма використовується посадовими особами Державної авіаційної адміністрації для визначення стандартів і рекомендованої практики до підбору авіаційного персоналу служб авіаційної безпеки, а також спроможності навчальних закладів здійснювати підготовку за заявленими